

Поліщук О.С.,
студент групи МВ-2
Войтюк О.С.,
доктор філософії з історії та археології,
ст. викладач кафедри міжнародних відносин і політичного
менеджменту Державний університет «Житомирська Політехніка»

СУЧАСНІ ВИКЛИКИ УКРАЇНСЬКОЇ ДИПЛОМАТІЇ В УМОВАХ ПІВНІЧНОАТЛАНТИЧНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

У контексті сучасних глобальних загроз, таких як кібератаки, тероризм і гібридна війна, співпраця з України з Північноатлантичним альянсом (НАТО) стає ключовою для ефективної протидії цим загрозам. Після проголошення незалежності України її співпраця з НАТО розпочалася зі вступу України до Ради північноатлантичного співробітництва у 1991 р. і програми «Партнерство заради миру» у 1994 р. У травні 1997 р. Північноатлантичний альянс (далі - Альянс) відкрив у Києві Центр інформації та документації, а Україна – представництво у Штаб-квартирі НАТО у Брюсселі. У липні цього ж р. під час саміту країн-членів Альянсу у Мадриді була підписана Хартія про особливе партнерство між Україною та НАТО [4, с. 72]. У 2008 р. на Бухарестському саміті держави-члени НАТО погодили, що Україна стане членом Альянсу за умови виконання Плану дій щодо членства (ПДЧ), тобто програми реформування у політичній, економічній, оборонній, ресурсній, безпековій і правовій сферах для країн-претендентів [3].

У 2014 р. в умовах гібридної війни РФ проти України значно посилювалися настрої українського суспільства стосовно вступу до Альянсу. Водночас активізувалися намагання українського уряду швидко стати членом НАТО. Попри вже існуючу потужну співпрацю України з міжнародними партнерами у програмах НАТО, Альянс проте не міг знехтувати відсутністю ПДЧ, взаємосумісності збройних сил, важкою соціальною ситуацією та активними військовими діями в Україні. Однак з 2014 р. до 2022 р. українські дипломати мали низку здобутків у питаннях співпраці з Альянсом, зокрема: у червні 2020 р., Північноатлантична рада визнала Україну партнером з розширеними

можливостями. На саміті у Брюсселі в червні 2021 р. лідери НАТО знову не надали Україні ПДЧ, як і у 2008 р., але підтвердили своє попереднє рішення стосовно членства в Альянсі [2].

З початком повномасштабної війни між РФ та Україною питання євроатлантичної інтеграції постало дуже гостро, адже участь у потужному військово-політичному альянсі знизить ризики екзистенційних загроз для України. Це стало новим складним викликом для українських дипломатів.

У вересні 2022 р. Україна подала заявку на вступ до НАТО у пришвидшеному порядку. На саміті у Вільнюсі в 2023 р. держави-члени Альянсу підтвердили відданість майбутньому вступу України до НАТО. Визнаючи, що Україна підвищила рівень оперативної сумісності з Альянсом і досягла істотного поступу у запровадженні реформ, вони постановили, що на шляху України до цілковитої євроатлантичної інтеграції більше немає потреби у виконанні ПДЧ. Водночас наголосили на тому, що надалі підтримуватимуть Україну, аналізуватимуть її здобутки з оперативної сумісності, додаткових демократичних і безпекових перетворень, а також зможуть запросити Україну вступити до Альянсу, коли будуть виконані усі необхідні для цього умови [3].

Слід зазначити, що основними перевагами вступу до НАТО для України є:

- забезпечення державної цілісності та суверенітету України і безпеки в європейському регіоні;
- розширення доступу до спільних технологій та регулярних навчань, які посилять спроможність ЗСУ;
- доступ до програми інвестицій у безпеку НАТО (NSIP), яка сприятиме вдосконаленню оборонних можливостей України;
- стимулювання здійснення необхідних реформ для підвищення рівня життя громадян відповідно до вимог і стандартів країн-членів НАТО [1; 2; 6].

Важливими викликами для української дипломатії у контексті північноатлантичної інтеграції відповідно до євроатлантичних принципів та стандартів НАТО можуть бути:

- загострення конфлікту України з РФ вносять невизначеність і становлять загрозу для національної безпеки України та міжнародної безпеки і стабільності,

що може впливати на дипломатичні стосунки та перспективу вступу України до НАТО;

- Україна зобов'язана впровадити значні реформи в оборонному та військовому секторі, тому дипломатичні зусилля повинні спрямовуватися на отримання підтримки та технічної допомоги для цих реформ;

- РФ активно використовує інформаційні кампанії для впливу на думку громадськості та створення дезінформації - дипломатія має взаємодіяти з партнерами у НАТО та інших міжнародних організаціях для спільної боротьби з цим явищем.

До того ж українським дипломатам необхідно оперативно інформувати членів Альянсу про здобутки України з реформування у політичній, правовій та економічній галузі, а також налагоджувати стосунки з проросійськи налаштованими урядами окремих європейських країн, які мають неприхильне ставлення до України (наприклад, з угорським прем'єр-міністром В. Орбаном і головою уряду Словаччини Р. Фіцо).

Таким чином, ведення ефективного діалогу та забезпечення підтримки серед міжнародних партнерів є ключовим завданням української дипломатії з підтримки України в її стратегічних цілях.

Важливими аспектами, що стосуються вступу України до НАТО є питання стосовно дати та умов. Нині позиція країн-учасниць Альянсу стосовно дати обумовлюється як «після закінчення військових дій» або із застосуванням альтернативних варіантів. Наприклад, експерсек НАТО А.Ф. Расмуссен запропонував приєднати Україну до Альянсу без поширення гарантій безпеки на окуповані території, з можливістю повернути їх дипломатичним шляхом. Однак такі пропозиції виглядають як обмін української території на гарантії Кремля і є неприйнятними для українського суспільства [5].

Безпека України має вагоме значення для НАТО. Занепокоєння держав-членів Альянсу стосовно поширення україно-російського конфлікту на їх територію є надзвичайним викликом для українських дипломатів. Можна припустити, що навіть попри неготовність приєднати Україну до Альянсу нині, уряди країн-членів НАТО дійсно можуть бути зацікавлені у цьому. Ефективний

діалог і співпраця з усіма членами НАТО важливі для національної безпеки України, підтримання безпеки в євроатлантичному регіоні та за його межами, а також у вирішенні спільних глобальних загроз.

Список використаних джерел

1. Brussels Summit Communiqué URL: https://www.nato.int/cps/en/natohq/news_185000.htm?selectedLocale=en.
2. How we pay for NATO. URL: <https://www.aofs.org/wp-content/uploads/2012/02/Paying-for-NATO.pdf>.
3. Відносини НАТО з Україною. URL: https://www.nato.int/cps/uk/natohq/topics_37750.htm.
4. Знак В. Основні етапи співпраці України і НАТО (1991–2021). Гуманітарні студії: історія та педагогіка. 2022. № 3. С. 64-88. DOI: <https://doi.org/10.35774/gsip2022.01.064>.
5. Ліскович М. НАТО в обмін на територію: Україні це не підходить, але не все так просто URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-ato/3787086-nato-v-obmin-na-teritorii-ukraini-ce-ne-pidhodit-ale-ne-vse-tak-prosto.html>.
6. Ярова М. С., Корнієнко В.О. Чому НАТО?: переваги входження України до Альянсу. Науково-технічна конференція Інституту соціально-гуманітарних наук: електрон. наук. вид. 2020. URL: <https://ir.lib.vntu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/29751/Переваги%20вступу%20до%20НАТО%20-%20Ярова%20М.%20УБ-17б.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.